

- () . /

« »

() »
«... () () ()

»

«

.

.

.

.

.

.

.

:

.

.

« »

:

() ()

()

:)()

(- -

»

)«

(

» :

:

:

)

- - (

:

:

)

» (

)«

«

.(« »

:

»

.

.()

-

()

-

»

.()«

()
 .(« »
 : :
 .(« »)) :
 :) .(- - :
) :
 (. // -
 .(- :
 :) .
 - .(« »
 : :
 - :
) . (:
 - » :
 : () ()
 .(« :
 : :
 - () :
 « »
 « »
 -)

-

-

)

.(

-

-

()

« » :)

.(

-

-

-

-

-

-

-

(c) () (B) (B)
) .

//

(

)

(

.(-)

/ /

-

-

)

(

() .

:)

.(

) :

.(-

)

-

« »

(

-

)

()

(

-

: :)

:

) :

:

(

:

:

:

:

:

:

:

.(

:

)
: - (-

):
: - (-

- .

-

-

-

):

:)

.(

-

.(

-

-

: : :)

: : :
: : :

.(

) :

(

-

-

-

):

-

(

-

-

-

-

-

-

:

:

)

-

-

:

:

:

-

- :

)

:

:

:

:

.(

:

:

:

:

-

:

:

(

):

:

:

:

-

:

:

-

:

:

-

:

:

-

:

-

:

:

:

: : - .
:

: : - .
:
: - . :

: : - .
:
: - . :

- (:) :

:

- - :

- .

- .

.

:

- .

- .

:) :

(

...

-

- .

...

-

- .

...

- .

...

:

: : :)

:

.(:

« » : :

(.))

: : : (

-

-

-

-

:

:

-

: :

):

(

):

(

« »

: .
:
()
:
:

»

: « .
:
:
:
): " "):

(:) : (" "
:
:

(: :) : .
:
:

: « » : ()
» : : :
« :) : .
() (:
:
:

« »

:

» «

.«

)

» (

:

.«

()

:()

-

-

):

-

-

()

: :)

()

-

:

:

:

-

:

:

-

(

-

«

»

»() : ()

شتر در قرآن و ادب عرب (عصر جاهلی)

یحیی معروف^۱

وقتی آیات سوره غاشیه یعنی « () () » را تلاوت می‌کردم این نکته به ذهن خطور کرد که اسرار نهفته در این مخلوق، که خداوند سبحان نام او را قبل از آسمانهای بی‌متهایش برشمرده چیست؟ از سویی دیگر علمای معانی و بیان در مواضع وصل عقیده دارند «وصل، عطف جمله ای بر جمله دیگر با واو است و هنگام اتحاد دو جمله در انشائی و خبری بودن صورت می‌گیرد» شکی نیست که خداوند جل و علا آیات خود را از نظر بافت و بیان، هماهنگ نازل کرده است بنابراین چه ارتباطی بین شتر، و آسمان، و زمین است؟ آری خداوند رحمان پس از ذکر شتر در خلقتش، آسمان را در بلندایش، کوهها را در برافراشتگی، و زمین را در گستردگی برشمرده است. بنابراین از شتر آغاز کرده که مخلوقی زمینی و بلندتر از زمین است سپس به آسمان یعنی اوج رفعت و بلندی صعود کرده و به کوهها برگشته که پایین تر از آسمان و بالاتر از شتر است سپس به سطح زمین نزول کرده که در این فراز و نشیب قدرت لایزال الهی تجلی می‌یابد. بر این اساس کسی که در این آیات تامل می‌کند عظمت خالق و ابداع او را در خلقت جسم شتر و تفاوت آن با دیگر حیوانات را در می‌یابد. علی‌رغم اینکه انسان شتر را به دلیل توانایی فراوان و نیز تحمل موقعیتهای دشوار صحراء به عنوان کشتی صحراء می‌شناسد با وجود آن شتر در خلال سالیان متمادی توانسته است وجود خود را در سفرها، شخم زمین، و تولید فراوان گوشت، شیر، پوست، کرک و غیره به اثبات رساند. در این مقاله سعی شده جدیدترین دستاورد های علمی در مورد این موجود شگفت انگیز عرضه شود تا امتیازات آن بر دیگر حیوانات در معرض قضاوت همگان قرار گیرد و با معرفی گوشه‌ای از اسرار این حیوان به اهمیت ذکر آن در کنار آسمان و زمین در آیات شریفه پی برده شود. علاوه بر آن، این حیوان حضوری قوی و فعال در نظم، نشر (خصوصاً عصر جاهلی)، امثال و واژه‌گزینی عربی دارد که به تفصیل بیان شده است.

واژگان کلیدی: شتر، قرآن، ادب عربی، معلقات، شعر جاهلی، واژه‌گزینی.